

**АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО ЗА ЖЕЛЕЗНИЧКИ ПРЕВОЗ РОБЕ
„СРБИЈА КАРГО“**

П Р И Р У Ч Н И К
**за едукацију запослених у „Србија Карго“ а.д. о остваривању нулте
толеранције на корупцију у Републици Србији**

Београд, фебруар 2016. године

УВОД

У Републици Србији постоји развијена свест и политичка воља да се постигне значајан напредак у борби против корупције, уз поштовање демократских вредности, владавине права и заштите основних људских права и слобода. На овим темељима, донета је Национална стратегија за борбу против корупције у Републици Србији за период од 2013. до 2018. године, док ће конкретне мере и активности за њено спровођење бити предвиђене акционим планом.

У наведеној Стратегији, између осталог, наводи се:

„Појам и конститутивни елементи корупције, још увек нису на јединствен и униформан начин дефинисани. До сада коришћена дефиниција у Републици Србији, коју прописује Закон о Агенцији за борбу против корупције одређује корупцију као однос који се заснива злоупотребом службеног, односно друштвеног положаја или утицаја, у јавном или приватном сектору, у циљу стицања личне користи или користи за другога. У упоредној пракси у свету, корупција се најчешће схвата као злоупотреба овлашћења ради личне користи. Општи циљ Стратегије је да се корупција, као препрека економском, социјалном и демократском развоју Републике Србије, у највећој могућој мери отклони. Последице корупције не састоје се искључиво у осиромашењу друштва и државе, него и у драстичном паду поверења грађана у демократске институције, као и стварању неизвесности и нестабилности економског система која се огледа, између осталог, и у смањењу инвестиција.

Приликом спровођења Стратегије, органи власти и носиоци јавних овлашћења, који су укључени у превенцију и борбу против корупције, дужни су да врше своја овлашћења у складу са следећим општим начелима:

1. **Начело владавине права** - Гаранција законитости поступања, једнакости пред законом и права свих грађана на правна средства. Устав Републике Србије, закони и подзаконска акта, као и потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права, морају имати пуну и доследну примену;
2. **Начело "нулте толеранције" на корупцију** - Неселективна примена закона у свим појавним облицима корупције;
3. **Начело одговорности** - Обавеза да се преузме пуна одговорност за креирање јавних политика и њихово ефикасно спровођење, укључујући примену ове стратегије и акционог плана;
4. **Начело свеобухватности примене мера и сарадње субјеката** - Дужност да се мере примењују свеобухватно и доследно у свим областима, уз сарадњу и размену искустава и усаглашавање поступања релевантних субјеката, на свим нивоима власти, са установљеном добром праксом;
5. **Начело ефикасности** - Дужност да се, у оквиру својих овлашћења, редовно спроводе мере против корупције и да се врши стална обука ради унапређења ефикасности у борби против корупције;
6. **Начело транспарентности** - Гаранција транспарентности у поступку доношења и спровођења одлука, као и омогућавање грађанима приступ информацијама, у складу са законом.”

I. О КОРУПЦИЈИ

1. Шта је корупција?

Корупција је штетна друштвена појава која нарушава основне друштвене вредности.

Реч корупција потиче од латинске речи *corruptio* (лат. *corruptio* - подмитљивост, поткупљивост, поквареност).

Неке од дефиниција корупције:

- корупција је злоупотреба поверених овлашћења за приватну корист;
- корупција је злоупотреба јавних ресурса ради личних интереса;
- корупција је девијантно понашање запослених, које није у складу с њиховим задацима по службеној дужности, у циљу стицања личне користи или користи за другог.

Корупција је у најширем смислу сваки облик злоупотребе власти ради личне или групне користи, било да се ради о јавном или приватном сектору.

То је сваки чин којим се, супротно јавном интересу, недвосмислено крше морал и правне норме и повређују основе владавине права.

Корумпираном особом се сматра свака службена или одговорна особа која ради личне користи или користи групе којој припада занемари општи интерес који је дужна да штити с обзиром на законе, положај и овлашћења који су јој поверени.

Корумпираним се сматра и грађанин који нуди или пристаје на давање затраженог мита како би корумпирана особа чињењем, нечињењем или пропуштањем чињења помогла у остваривању користи за поједине особе или групе.

Појављује се у многим подручјима живота и деловања, присутна је у јавним институцијама, као и у приватном сектору, политици, медијима и економији.

2. Врсте корупције

Разликује се корупција у јавној управи од корупције у приватном сектору. Такође, може се разликовати политичка од административне корупције. Последица административне корупције је неповерње у државне институције.

Без обзира о којој корупцији се ради и у ком сектору се појављује, она може попримити различите облике.

Најчешћи облици корупције су мито, проневера и отуђење јавне имовине, изнуда, превара, утицај на јавне набавке и др.

- Подмићивање - обећање, понуда или давање било које бенефиције која непримерено утиче на исход одлука јавног службеника. Мито може подразумевати новац, поверљиву информацију, поклоне и друге облике. Свако ко даје мито или пристаје на давање траженог мита, такође, чини корупцију, а примање и давање мита су кривична дела за која су предвиђене санкције.
- Проневера - крађа средстава од стране особе којој су поверена овлашћења и контрола над тим средствима;
- Сукоб интереса - назив за ситуације у којима појединац који обавља одређену јавну функцију или делатност долази у прилику да својом одлуком или другим деловањем

погодује себи или себи блиским особама, друштвеним групама и организацијама, а на штету интереса јавности или особа које су му дале поверење. „Сукоб“ се односи на сукоб између личног интереса на једној и јавног интереса на другој страни;

- **Пристрасност** - додељивање послова или бенефиција одређеним појединцима без обзира на способности. Ако је реч о члановима породице, онда се то назива непотизам.
- **Измуђивање** - незаконито и намерно добијање неке предности, материјалне или нематеријалне, од друге особе или субјекта. Ова присила може да подразумева физичку повреду, насиље или препреку, а може чак укључивати да и трећа страна буде угрожена.

3. Узроци и последице корупције

Узроци корупције могу бити различити и могуће их је пронаћи у свим друштвеним областима.

Као основни узроци могу се навести:

- одсутност закона,
- одсутност правила и прописа,
- одсутност или неделовање институција које спроводе контролу,
- одсутност транспарентности,
- одсутност одговорности,
- ниске плате и др.

Као основне последице корупције могу се навести:

- политичке-уништава се основни однос поверења између политичара и грађана, нарушава се кредибилитет демократских институција,
- економске-корупција спречава сигурно и рационално инвестирање, поштено економско тржиште, доводи до расипања инвестиција,
- социјалне-корупција повећава сиромаштво, највише погађа најслабије и незаштићене, повећава неједнакост грађана и доводи до општег стања несигурности и незадовољства.

4. Коме и како пријавити корупцију

Корупција се може пријавити полицији у најближој полицијској станици или на дежурни телефон број 192 и поверенику за етику, позивом етичке линије на број 064/816-2892. Пријаве могу бити анонимне, уз напомену да је и лажно пријављивање кривичног дела кажњиво. Запослени у јавном сектору који пријаве корупцију, имаће право на заштиту и анонимност (у својству тзв. узбуњивача).

II. ЈАВНА НАБАВКА

Јавна набавка подразумева набавку добара, услуга или радова од стране наручиоца, на начин и под условима прописаним законом.

Циљеви јавне набавке:

- краткорочни или примарни: рационално и ефикасно трошење новчаних средстава;
- дугорочни или секундарни: спречавање корупције и криминала, позитивни утицај на економски раст, развој и запошљавање (подстицање тржишне конкуренције, промовисање квалитета), унапређивање управљања јавним финансијама, очување животне средине, правна сигурност и др.

У јавној набавци сусрећу се два битна сегмента државне економије: јавни сектор као наручилац и приватни сектор као понуђач. То је подручје у коме се појављују велика новчана средства и зато је једна од најкритичнијих економских активности с обзиром на корупцијске ризике.

Да би се спречила корупција у јавној набавци потребно је детаљно нормирати област јавне набавке на начин да се гарантује подједнак третман свих учесника у процесу јавне набавке према унапред законом прописаним правилима и да се свим учесницима поступка гарантује правна заштита.

III. ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА ИЗ ОБЛАСТИ АНТИКОРУПЦИЈЕ

Поклон - дефинисан је као новац, ствари без обзира на њихову вредност, права и услуге дате без накнаде које примаоца поклона доводе или могу довести у однос зависности или код њега стварају обавезу према даваоцу поклона.

Државни службеник - особа која као редовно занимање обавља послове из делокруга државних органа који су утврђени Уставом, законом или другим прописима донетим на основу закона.

Имовинска карта - извештај са подацима о пословима које функционери обављају професионално или непрофесионално, о осталим пословима односно делатностима које обављају, о делатностима које су обављали непосредно пре ступања на тренутну дужност и са подацима о њиховој имовини, имовини њиховог брачног друга и малолетне деце.

Кодекс понашања - означава скуп прописа, односно начела у професионалном понашању.

Нулта толеранција на корупцију - значи реаговање на сваки облик корупције без обзира на висину стечене користи и положај лица које је корумпирано, односно спровођење законског поступка без обзира на висину стечене користи извршењем коруптивних казних дела.

Одговорно лице - физичко лице коме је законски или фактички поверен одређени круг послова у правном лицу, као и лице које је овлашћено, односно за које се може сматрати да је овлашћено да поступа у име правног лица.

Прање новца - подразумева предузимање радњи којима се прикрива прави извор новца или друге имовине за коју постоји сумња да је прибављена на незаконити начин у земљи или иностранству.

Тајна - податак који је законом или другим прописом или општим актом надлежног органа донетим на основу закона, одређен као државна тајна, чијим откривањем би наступиле штетне последице за национални интерес Републике Србије.

Транспарентно деловање - оно деловање које је транспарентно за јавност, дакле видљиво, схватљиво, јасно.

IV. ЗАКЉУЧАК

У овом приручнику је укратко објашњено шта је корупција и како је препознати у свом пословном окружењу. Такође је презентовано које су опасности од корупције и како се борити против ње.

„Србија Карго“ а.д. је предузетим мерама и активностима кренуо у афирмацију начела нулте толеранције на корупцију. Ради се о дугорочном процесу у коме се не сме остављати простор корупцији да својим деловањем угрожава темеље пословања Друштва.

Борба против корупције води се на свим нивоима у Друштву. Од сваког запосленог у „Србија Карго“ а.д. очекује се да својим деловањем допринесе искорењивању корупције у својој радној околини. Треба истаћи да се запосленима гарантује да неће сносити негативне последице уколико укажу на основу сумњу на корупцију у њиховом окружењу.

Нема земље која је имуна на корупцију било ког облика, али је индикативно да су економски најразвијеније и најбогатије земље света оне у којима се борба против корупције води трајно, свим легалним средствима.

Борба против корупције, како у Републици Србији, тако и у „Србија Карго“ а.д. постала је значајни вредносни оријентир. Искорењивање корупције на свим нивоима повратиће поверење у друштво у коме живимо и радимо и створити претпоставке снажнијег и праведнијег економског развоја, а самим тим и повећање стандарда свима нама.

Повереник за етику
Dragica Mandić
Драгица Мандић, дипл.ек.

